

Cøliaki vanligere enn antatt

1 % av sjuåringer i en engelsk normalpopulasjon hadde cøliaki.

Cøliaki har før vært ansett som en sjelden sykdom. Imidlertid indikerer nyere studier at sykdommen er vanligere hos voksne enn tidligere antatt. I en fersk studie fra England ble 5 470 barn i sjuårsalderen systematisk screenet for cøliaki med serologiske metoder (antitransglutaminase og antiendomysium) (1). Dataene stammer fra en populasjonsbasert kohortstudie (Avon Longitudinal Study of Parents and Children, ALSPAC) og representerer en uselektert engelsk populasjon. I studien var det mange flere som hadde lett forhøyet antitransglutaminasenivå enn positiv antiendomysiumtest.

54 barn (1 %) hadde positiv serologi, men kun fire barn hadde kjent cøliaki. Sykdommen var hyppigere hos jenter (OR 2,1 i forhold til gutter). Barn med positiv cøliakiserologi hadde signifikant lavere kroppshøyde og veide mindre enn friske barn, men bare halvparten hadde plager fra mage/tarm.

– Det har vært kjent fra tidligere studier at Finland har høy forekomst av cøliaki hos barn. Denne studien viser at Finland ikke er noe spesialtilfelle, men at prevalensen er

Foto SCANPIX/Trond Solberg

tilsvarende høy i andre vestlige land. Viktigheten av å diagnostisere sykdommen tidlig understrekes ved at barna med cøliaki i denne studien hadde en retardert fysisk utvikling, sier lege Knut E.A. Lundin ved Medisinsk avdeling, Rikshospitalet.

Michael Bretthauer

michael.bretthauer@rikshospitalet.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Bingley PJ, Williams AJ, Norcross AJ, Unsworth DJ, Lock RJ, Ness AR et al. Undiagnosed coeliac disease at age seven: population based prospective birth cohort study. *BMJ* 2004; 328: 322–3.

Cytostatikadoser som slår ut beinmargen

Ved aggressive former for lymfom gir initial behandling med cytostatika i høye doser kombinert med autolog stamcellestøtte bedre resultater enn standard cytostatikabehandling.

Behandling med cyklofosamid, doksorubicin, vinkristin og prednisolon (CHOP) gir full remisjon hos en stor andel pasienter med non-Hodgkins lymfom. Et mer intensivt regime etterfulgt av høydose kjemoterapi og reinfusjon av autologe hematopoetiske stamceller har bedret resultatene ytterligere.

I en fransk multisenterstudie ble 197 voksne pasienter med ubehandlet aggressivt lymfom randomisert til enten tre intensive cytostatikakurer etterfulgt av høydosebehandling med cytostatika pluss stamcellestøtte, eller til konvensjonell CHOP-behandling (1).

Beregnet hendelsesfri og total overlevelsesrate etter fem år var høyere i den første gruppen, henholdsvis 55 % mot 37 % ($p = 0,04$) og 71 % mot 56 % ($p = 0,08$), og forskjellene var enda større for pasienter med dårlig prognoseindeks.

– Studien støtter hypotesen om at pasienter som bare ville oppnådd nesten helbredelse med standard cytostatikadoser, vil ha nytte av intensivert behandlingsregime, sier overlege Harald Holte ved Radiumhospitalet. Om det er de intensiverte cytostatikakurer fra start eller konsolidering med høydose kjemoterapi med autolog stamcellestøtte som er avgjørende, er ikke avklart.

– Hvilke pasienter som trenger intensivert behandling, er vanskelig å avgjøre på forhånd. De som ville oppnådd full helbredelse med CHOP-behandling, vil dermed bli overbehandlet med et slikt regime. Vi er imidlertid på sporet av bedre tumorbiologiske prognosemarkører ved lymfom, påpeker Holte.

Petter Jensen Gjersvik

petter.gjersvik@legeforeningen.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Milpied N, Deconinck E, Gaillard F, Delwail V, Foussard C, Berthou C et al. Initial treatment of aggressive lymphoma with high-dose chemotherapy and autologous stem-cell support. *N Engl J Med* 2004; 50: 1287–95.

Fysisk aktivitet forebygger svangerskapsdiabetes

Tidligere studier har vist at fysisk aktivitet forebygger utviklingen av type 2-diabetes. Selv uregelmessige treningsøkter og lavgradig aktivitet reduserer insulinresistens og bedrer blodets lipidprofil. Nå viser det seg at fysisk aktivitet også forebygger svangerskapsdiabetes.

I en prospektiv studie fra USA ble nesten 1 000 friske gravide spurt om treningsvaner før og i løpet av svangerskapet (*Am J Epidemiol* 2004; 159: 663–70). Begge deler var forbundet med betydelig nedsatt risiko for å utvikle diabetes. Kvinner som mosjonerte minst fire timer i uken før graviditeten, hadde for eksempel nesten 75 % redusert risiko i forhold til dem som var inaktive. Forfatterne mener at tiltak som øker den fysiske aktiviteten hos fertile kvinner, kan føre til redusert forekomst av denne svangerskapskomplikasjonen.

Tarmsykdom kan gi venetromboser

Inflammatorisk tarmsykdom (IBD) kan være en selvstendig risikofaktor for å utvikle dyp venetrombose (*Gut* 2004; 53: 542–8).

En undersøkelse av pasienter med denne tarmsykdommen viste at disse hadde tre ganger så høy forekomst av venetrombose som friske kontrollpersoner. Derimot var det ingen slik økning blant pasienter med revmatoid artritt eller cøliaki. Det var også en tendens til at pasienter med inflammatorisk tarmsykdom utviklet venetrombose i perioder med høy sykdomsaktivitet eller komplikasjoner.

HIV leker gjemsel

I en studie fra England vises det at HIV muterer for å unnsnippe immunsystemet, selv om mutasjonene fører til lavere virusreplikasjon (*Nat Med* 2004; 10: 282–9).

Personer som er smittet av HIV og har HLA-57- eller HLA-5801-antigener har ofte langsom sykdomsutvikling. Forklaringen kan være at HIV har et domene i replikasjonsgenet gag som fører til kraftig immunrespons. For å unnsnippe gjenkjenning av immunsystemet har viruset mutasjoner i gag som fører til langsommere replikasjon, men god skjerming mot immunsystemet. Når viruset overføres til HLA-57- og HLA-5801-negative individer, forsvinner mutasjonene og virusets replikasjonsrate øker.

Ved utvikling av vaksiner mot HIV, vil det være nødvendig å samordne kunnskap om HLA-typer og virusmutasjoner for å kunne indusere effektive immunresponser.